

ACC. N:R. M. 7835:1.

Landskap:

Småland

Upptecknat av:

Edith Östlund

Härad:

Västbo

Adress:

Bok 5, Sillerstorp

Socken:

Kullstorp

Berättat av:

Emma Östlund

Uppteckningsår:

1941

Född år

1862 i Kullstorp

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

Y början av 1840-talet
uppkom i Småland en
stark religiös väckelse-
rörelse som kulminerade
hos de så kallade 'kyp-
parna', en av vårt land
egendomligast sekter
å denna tid. Fekst är
dessa i rik riktig
benämning på 'kyp-
parna' icke skilde sig från
statskyrkan eller fri-
nekade denna. De höll
både kyrka och prästerskap

högt i betyd. "hypparna"
voro ett. Glys "friegångare"
till våra dagars pingst-
vännen. Ty likom pingst-
vännerna kallade sig "hypp-
arna", som i särskild
mening väkta och del-
aktiga av pingstandan på
ett särskild sätt.

Fjälva kallade sig med-
lemmarna för "rösterne"
emå de ansågs sig väj-
bedda av en inre röst
som talade genom ledar-
ens - ledarinnans mun. En
vinnlig ledare var mest
vanlig bland sällskapet.

Kallade sällskapet sig

för "rosterma" så fick de
alltid bära namnet
koppare, av allmänhet-
en. Dessa beroende på
deras glädjeströmmar i
den andliga dansen som
bestod i låga lyggs och
halbljudrop. De kopsade
ofta bevingad stoft kar
och alltid natttid. Finsten
kämpes för där de hade
sina sammankomster och
dörrarna låstes. Ingen obe-
kännt fick tillhöra till
dessa sammankomster fast
det fanns gott om myfiska
utanfri. Gingo de dock stå
så snart som de icke und-

fält den rätta pingstandan.
Lyparesetter hade sitt
egentliga ursprung i den
hårdiga religiösa väckelse
som utgick från en präst-
man Jakob Otto Skofvum-
minde i Fvenljunga
(Västergötland). Denne eldige
och oförskräckt andans
man hade tidigare varit
hempfallen åt drycken-
skap men efter sin om-
vändelse 1808 förblev
han till sin död 1839 en
dunderande väckelsepredi-
kant, som med sin krafti-
ga förkunnelse och uåstän-
dligt omfattande gälaner

andligt omskapade stora
delar av Finkland. Fär-
skilt då västmanland
födder denne prästmannas
föd fick den uppmun-
na körlsen en mycket
nervös karaktär och man
kallade det en prediko-
sjukan. Denna växte en
våldsam utbredning inom
de områden som beröfts
av den skofianska väckelsen.

Man kallade även tyggor
na för 'tyggarna'. I allmän-
het angreps sjukdomen endast
ogifta personer mellan 8-28
år. Många betraktade det
som en gudomlig uppenbar-

else. Anden åter kallade
det för 'Kortikrist'. Lys-
parna hade anknytt
och blott i Kullbys utan
även i Andersby, Bursjö
och Trastinge. Bredaryd till
erstad, Räfteled. I Kullbys
hade 'Lysparna' sina
andaktsövningar i Trast
Kårdhall under Låva-
ryds Rustkäll.

Den som skulle utgas
i sekten fick genomgå
en särskild procedur.
Alla frist skulle tatan
utdrivas ur den nye
medlemmen. Det tillgick
på så sätt att han eller

hon blev jiskad på
alla sidor. Denna in-
tyg bekräftades av fri-
ständeren eller frimestän-
darinnan; de öfriga med-
lemmarna ryckte och
frikännelse samt slägs-
med händerna i vidret
menande att de på så
sätt skulle jaga bort
de onda andarna. När
man på så sätt sått
driva bort djävulen och
bedde att han var fri-
sommen, gavs becken
att denna att skulle
upphöra. Under de livli-
gaste åbändes steg man

nyggs och brjåde lova bud
över rummen sejer.

Därefter brjåde de unga
att dansa i salt, en och
en, samt göra mycket brja
hopp, så ur gjnde hyspar
na: skäl för kammert all-
tid! De gamla stodo dare
mot på samma ställe
och stampade. Dessa hys-
pande och dansande var-
under de lighjutt lova-
de bud kunde fortgå i
flora timmar tills de
alldeles utmaktade på gnet
backen kastade sig ned på
golvet om varandra, och
som de menade kämpade

sig fram i bon. På sam-
ma gång framryades stor-
ka bevis över synden
och över dem som begått
stora deras andaktsövning-
ar. Såsom en egenartad
ceremoni vid dessa sam-
mantraster förekom, att
de skulle vila i varandras
famn, gea från allt som
sporde smärta och åre-
het. Den som bröt här-
mot blev utskött ur
samfundet. Härvidla cere-
monier kallades andliga
äktenskap och ansågos mye-
ket viktiga; även barnen
fingo deltaga i dem. Det

Sittgick sålunda, att man-
nen af frisk unga sådan
förälsling med sin hustru,
utan med annan mans
kvinnor eller en ogift
södan, vilket oftast bestäm-
des af ledaren.

I det dagliga livet voro
hopparna, stillsamma
oförargliga, redbara, laglydi-
ga och hjälpsamma män-
niskor. Mycket kyrkliga,
vide gånga stränga lag-
predikningar, vorttozo ofta
den heliga nattvarden.

Stofs straffpredikning-
ar ~~var~~ dock karaktär
uppbyggelselösning. Deras

ansikten bar prägeln
av allvar och djuphet men
gällde det att frisuarna
sin religiösa ställning
stodo de i eld och lågor.
Bland kvinnorna rikna-
de sekten sina flesta an-
hängare. Deras klädedräkt
var mycket enkel. Kvin-
nornas klädningar var av
svart vadmal. Hujorna
sattes utanpå bylen. De
slutade i midjan och var
försedda med "mussoion"
bark, som folk sade detta
var vad som skilde dessa
kvinnor från andra. Av
tyget var gjort som två små

tion vilka sucko i ryggen
då trojan slutade. Hysa
andra än lopparna hade
mussion på trojerna.
Han kände sig som en
verklig dödsynd inte ens en
lid rand på en väsdak
tälades emär det kyddes på
skikan i loppensarelsken
om vilket det heter: "Kvin-
nan var klädd i purpur
och scharlakar." Om någon
försyndade sig angående klät-
seln, fördes han eller hon
ut och fick i kirk eller
farske undergå en tärn-
ligen omild behandling
för att salunda förbedas

till bot och lättning.
Kämnens bläder skulle
också vara av svart vad-
mal.

På huvudena buro
brunna 'sikkerantade
bläden' (=sällsamma kläa)
som man sade. Någon
någon huvuddrick fick
g. brukas enligt sekten.
Och deras hem färdde stor
enkelhet. Tunga prydnader
inga målade milda tal-
des. Tapeter och gardiner
användes g. heller. Fat
ballrikar och skedar skul-
le vara av trä. Fingo 'hopp-
arna' besök av någon enst-

komme enkelt men gäst-
fritt. Från "hypparna" i
Kulltorps var Emanuel
i Tångkult Anderstorp
oftast ledare. På kvin-
nor i västerocknen från
ett litet ställe i skogen
kallat Kruvsaktra = Kruvs-
aktra voro en tid med hypp-
arna. Dessa kvinnor
hette Johanna och Lisa
och var systrar. Men-
Johanna fruktade slut-
ligen på Emannels salu-
elsefulla förbimmelser
och utlärt sig senare då
hon fruktade på "hypparna".
För att ja skulle gå

ä hōra kammuril
Tungelt sulle ja väl
lägga mig ä Gova och
klamma ja inte söpa
sä sulla ja la ta ä
bok ä säta mig ä läsa!!

Aldrig fröske byggarna
frunä kajan att övergå
till deras samfund. Oakt-
at deras egendomliga cere-
monier, hade de många
förtjänster, som äro värda
att respektera.

Berättarens fader Johan
Bengtsson född 1824 i Torshinge
har för berättaren utölat
en märklig kunnighet bland
de frista av predikargutarna

offer. Det var en gudsfruk-
tig jungfru från Vråstinge
i Västboås församling i An-
ligen kallad: "Katarina
på Backen". I början av
1840-talet gick denna
katolska anfall, som
kommo vid Lammhults
slut på förmiddagen och
enligt vad hon berättat
på följande sätt. Hon
kände sig frist illamäen-
de och gick därför till
en uppbäddad bädd där
hon kastade sig och kom
i väldig skakning. Därefter
satte hon sig upp och ut-
talade under en timmes

ACC. NR. M. 7835:18.

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

Dikanten bodde, fri att
genom de öppna frusken
gå bli hennes älskare.
Ibland, vid vackert väder
flyttades hennes säng
ut på gården, fri att
de lyssnande skolorna
skulle gå bakke del där-
av.

Ännu de betsor som
samlats kring Katarina på
Backen, uppsat så de ena
sekt som kallade sig fri
'röskna' eller 'hyppalua'
och alla sökning snart sagt
i hela Västbo församlen
liten bläck hoppare. De vor
som fört värdigt strängt

Kyrkliga och besökte kyr-
kan varje söndag. Då hade
de sina mitternattstid
härl och var i hemmen.

Ofta uppsökte de av-
lästet belägna kyran där
de kunde utöva sin sam-
mankomst i lugn och
ro, för att som de sade
"friskna undan världens
störande myfikenhet" med
en åtföljande konvikt-
elplakat och dess bestäm-
melser...

Under "hoppareschens"
frsta tid då antalet
medlemmar var ganska
stort fickom vid samman-

konsterna nästan ständigt
den väckande varningen
att de utskorade "röster" till
slut skulle bli på.
Denna profetia gick verk-
ligen i uppfyllelse.

Det litet stycke in på
1880-talet och byggnaderna
var så gott som borta.
En del av dem sållade
sig till de gamla lasar-
na, en del åter blevo
vid statskyrkan blott.

Är finns inte det
ringaste kvar av denna
sekt. Och Kroons pos-
tilla är eller blir icke
löst nummera inom sock-

men Allt som vittnar
om de gamla sekterna
af fri Längesedan bersta
men kvar står minnet
av denna exotiska
rörelse som satte så
många prästers me-
svallning på den tiden...

Jag tror att de voro
flitiga kyrkbesökare till
prästerskapet dem och
jag kallade och mer än
en präst höll stränga
strapppredikningar för
dessa ofarliga element
som blott ville vara
sant och ärligt kristna
efter sin uppfattning...